Negatief advies vanuit Ecologie over het voorlopig ontwerp openbare ruimte Solar - ABN AMRO

In dit deel van de Ecologische Structuur achten de gemeentelijk ecologen het onwenselijk om verlichting aan te brengen en is het niet in lijn met het gemeentelijk beleid. Het betreft voor Amsterdam een essentiële ecologische verbindingszone die bedoeld is om soorten veilig en ongestoord van plek A naar B binnen de stedelijke context te laten migreren. Het toevoegen van kunstmatige verlichting ondermijnt deze kernfunctie, verstoort natuurlijke gedrags- en migratiepatronen, kan leiden tot versnippering van leefgebieden en vergroot de kwetsbaarheid van fauna. Daarmee wordt de werking van de verbindingszone feitelijk aangetast (ook als deze 'vleermuisvriendelijk' wordt genoemd). Juist binnen een ecologische verbindingszone dient donkerte zoveel mogelijk gestimuleerd/behouden te blijven om de functie voor biodiversiteit te waarborgen.

Het projectteam heeft natuuronderzoeken laten uitvoeren, waaruit blijkt dat geen marterachtige in het gebied zijn gesignaleerd. Daarnaast zijn enkele vleermuizen gesignaleerd. Dit zou betekenen dat de uitvoerde onderzoeken laten zien dat het vanuit wetgeving wel mogelijk is. Ecologie vindt echter dat een quickscan of soortenonderzoek een heel ander doel heeft dan het beoordelen van de functie van een ecologische verbinding. In bovengenoemde onderzoeken wordt de ecologische structuur ook niet genoemd. Een quickscan of soortenonderzoek kijkt vooral soortgericht en momentgebonden; er wordt onderzocht of beschermde soorten op dat moment (of waarschijnlijk) aanwezig zijn en of er risico's zijn voor die soorten bij een ingreep. Als er geen beschermde soorten worden aangetroffen, betekent dat alleen dat ze op dat moment niet zijn waargenomen, niet dat het gebied ecologisch onbelangrijk is. De beoordeling van een ecologische verbindingszonde is juist gebiedsgericht en functioneel: daarbij draait het om de rol van het gebied als schakel binnen een groter netwerk, bijvoorbeeld of dieren zich erdoor kunnen verplaatsen tussen natuur/groen/kern gebieden. Die functie blijft bestaan, ook als er tijdelijk geen beschermde soorten worden gezien. Om deze redenen zegt een quickscan of soortenonderzoek niets over de vraag of plannen passen binnen de ecologische structuur of beleid op dat niveau. Het ontbreken van waarnemingen is dus geen bewijs dat een verbindingszone geen waarde heeft of zomaar kan worden aangetast.

Daarnaast creëert verlichting op deze locatie schijnveiligheid volgens de ecologen. Hoewel verlichting vaak wordt geassocieerd met sociale veiligheid, is daar in deze situatie geen sprake van een reële verbetering. Er komen geen 'ogen op straat' bij en er zijn geen aangrenzende functies die sociale controle versterken. Bovendien ontbreken adequate vluchtroutes: aan de ene zijde bevindt zich het spoor en aan de andere zijde het water. Hierdoor is de fysieke ontsnappingsmogelijkheid beperkt, wat de daadwerkelijke veiligheid, en het veiligheidsgevoel niet vergroot. Een alternatieve goed ingerichte route (voorkeur hoofd-plusnet) met sociale controle, fysieke ontsnappingsmogelijkheid en goede verlichting zal dit wel doen.

De lichtzuil die het Amsterdamse Ingenieursbureau heeft ontworpen in opdracht van het projectteam zijn de meest uiterste vorm van licht toelaatbaarheid, mits het volgens het beleid een plus- of hoofdnet betreft. Kunstmatige verlichting blijft de ecologische processen verstoren en vormt een barrière voor soorten, waardoor de functionaliteit van een ecologische verbindingszone sterk afneemt. Dit is de reden dat Amsterdam in haar beleid heeft opgenomen dat de ecologische structuur niet verlicht wordt. Bij een hoofd- en plusnet wordt een uitzondering gemaakt, omdat de veiligheid van de mens hier belangrijk is en dit de belangrijkste routes door de stad zijn die je vanaf heel veel plekken goed kunt bereiken. Op deze wegen komt dan ook alleen de speciaal ontworpen

verlichting. Op andere plekken binnen de ecologische structuur geldt dat deze donker blijven, omdat het Amsterdams beleid de functionaliteit van de ecologische verbindingszone belangrijk vindt. Natuurvriendelijke verlichting kan schade beperken, maar kan de ecologische effecten van licht nooit volledig wegnemen. Voor maximale werking van een ecologische verbindingszone blijft volledige duisternis de beste oplossing.

Zelfs de beste verlichting kan:

- Dieren afschrikken;
- De doorgang minder doen laten gebruiken;
- De functie van de zone verminderen;
- Verandert nog steeds de natuurlijke duisternis;
- Blijft zichtbaar voor gevoelige soorten (deze zullen de verbinding vermijden);
- Kan gedrag subtiel verstoren (jacht, voortplanting, migratie).

Daarnaast kan de rest van de spoorzone niet dienen als alternatieve vliegroute voor vleermuizen. Deze suggestie gaat voorbij aan het feit dat deze zone als geheel onderdeel is van één samenhangende ecologische structuur die op meerdere plekken onder druk staat. Het gaat niet om één specifiek deel (zoals het ABN Amro-terrein), maar om de continuïteit van de volledige verbindingszone. Juist die samenhang is essentieel voor o.a. vleermuizen, maar ook nog veel meer soorten. Deze zijn afhankelijk van aaneengesloten, donkere en beschutte (vlieg)routes.

Daarnaast staat de rest van de spoorzone en de bredere ecologische structuur al sterk onder druk door omliggende ontwikkelingen zoals Amstel III, Oma Ietje, de H-buurt, De Nieuwe Kern en het Bajeskwartier. In de afgelopen jaar is niet overal rekening gehouden met de Amsterdamse Ecologische Structuur. Hierdoor is de kwaliteit van het netwerk als geheel al verminderd en zijn alternatieve routes vaak minder geschikt, bijvoorbeeld door toename van verlichting, bebouwing en verstoring. Het idee dat vleermuizen eenvoudig kunnen uitwijken naar 'andere delen' onderschat de cumulatieve effecten van deze ontwikkelingen.

Ook het voorstel om verlichting te dimmen in specifieke jaargetijden biedt geen volledige oplossing. Vleermuizen zijn namelijk niet alleen één seizoen actief; ze gebruiken vliegroutes gedurende grote delen van het jaar (bijvoorbeeld voor foerageren, migratie en verblijfplaatswisselingen). Bovendien kan zelfs gedimde verlichting nog steeds een verstorend effect hebben, omdat veel soorten licht mijden. Tijdelijke of seizoensgebonden aanpassingen nemen daarom de structurele barrièrewerking van verlichting niet weg. Bovenstaande is enkel geschetst voor de vleermuis: vogels, kleine zoogdieren, amfibieën of insecten zijn allemaal soorten die gevoelig zijn voor verlichting. Deze hebben allemaal een ander (seizoens)ritme, die niet overeenkomt met het menselijk ritme en gebruik.

Kortom, zowel het uitwijken naar andere delen van de spoorzone als het tijdelijk aanpassen van verlichting biedt geen volwaardig alternatief voor het behoud van een goed functionerende, aaneengesloten en donkere ecologische verbindingszone.

Het geldende beleidskader Verlichting onderschrijft bovendien dat verlichting terughoudend moet worden toegepast in Ecologische Structuren en dat sociale veiligheid niet uitsluitend afhankelijk is van licht, maar van ruimtelijke inpassing, zichtlijnen en sociale controle. Gelet op bovenstaande pleiten de ecologen ervoor om dit deel van de Ecologische Structuur onverlicht te laten, ter bescherming van de biodiversiteit én om schijnveiligheid te voorkomen.

Ook het toevoegen van (extra) verharding binnen de Amsterdamse Ecologische Structuur is niet in lijn met het gemeentelijk beleid. Binnen deze structuur staat het versterken van ecologische samenhang, biodiversiteit en natuurlijke processen centraal. Verdere verharding werkt hier direct tegenin. Verharding leidt tot versnippering van leefgebied en beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden van vegetatie. Daarnaast neemt de gebruiksdruk toe, wat extra verstoring veroorzaakt voor fauna die juist afhankelijk is van rust, dekking en donkerte binnen een stedelijke context. In een ecologische verbindingszone is open, groene en onverharde ruimte essentieel voor migratie en uitwisseling tussen leefgebieden. Het toevoegen van verharding verzwakt deze verbindingsfunctie en vergroot de barrièrewerking. Daarmee wordt de structurele werking van de Ecologische Structuur aangetast.
Gelet op het beleidsuitgangspunt dat de Ecologische Structuur moet worden gerespecteerd en versterkt, is het toevoegen van nieuwe verharding op deze locatie niet wenselijk vanuit ecologisch perspectief.